

De waarborging van de kwaliteit van de functionaris voor de gegevensbescherming

Prof. mr. dr. G-J. Zwenne*

196

Over de werkgelegenheidseffecten van de Algemene Verordening Gegevensbescherming is nog weinig bekend. Vaststaat dat de carrièreperspectieven van de functionaris voor de gegevensbescherming of FG goed zijn. Over minder dan twee jaar verlangt de verordening dat overheden en veel gegevensintensieve organisaties een functionaris benoemen. En dat heeft op zichzelf, met daarbij de toenemende belangstelling voor privacywaarborgen die de datalek-wetgeving heeft gebracht, nu al ertoe geleid dat er veel vraag is naar functionarissen met verstand van zaken (m/v).¹

Het is daarom niet verrassend dat allerlei cursusaanbieders sinds kort uiteenlopende FG-opleidingen zijn gaan aanbieden. Een paar minuten onderzoek op internet (zoekwoorden 'FG-cursus' en 'DPO-cursus') levert meer dan vijftien cursussen op, uiteenlopend van vierdaagse cursussen tot hele leergangen van anderhalf jaar. De cursusprijzen liggen tussen de € 500 en € 25 000.

Dat zijn forse bedragen, maar dan heb je natuurlijk wel wat. De duurdere cursussen melden opgetogen dat de deelnemer zich na afronding van de cursus 'Gecertificeerd FG' of zelfs 'Certified DPO' afgekort 'CDPO' mag noemen.²

Voor het vakgebied van privacy- en gegevensbeschermingsrecht is dat een goede ontwikkeling. Er kan van uit worden gegaan dat kennisoverdracht tot meer kennis leidt en daarmee tot een toename van deskundigheid. Toch zijn er vragen. Want wat omvat deze beroepscertificering en waar staat die voor? Wat is de betekenis van dit soort indrukwekkende titels? Welke kwaliteitseisen gelden er voor deze opleidingen? Welke organisaties en instanties dragen ervoor zorg dat die kwaliteit is gewaarborgd? En hoe onafhankelijk en betrouwbaar zijn die organisaties en instanties eigenlijk?

Aan deze vragen gaat een vraag vooraf. Namelijk de vraag welke minimumeisen er worden gesteld aan een

FG. Om iets te kunnen zeggen over een FG-opleiding moeten we weten aan welke voorwaarden iemand moet voldoen om een FG te kunnen worden. Daarvoor kijken we om te beginnen in de wet. En daarin staat dat een functionaris voor de vervulling van zijn taken over toereikende kennis moet beschikken en voldoende betrouwbaar moet kunnen worden geacht. En verder dat hij onafhankelijk moet zijn, in zoverre dat hij, wat betreft de uitoefening van zijn FG-functie, geen aanwijzingen ontvangt van de verantwoordelijke of van de organisatie die hem of haar heeft benoemd.³ In de verordening staat *grosso modo* hetzelfde.⁴ De deskundigheid van de FG moet betrekking hebben op de wet- en regelgeving en op de praktijk van gegevensbescherming. Dat laatste omvat, blijkt onder andere uit de parlementaire geschiedenis, ook kennis van de gegevensverwerkingen in zijn organisatie.⁵

Het antwoord op de vraag of een FG inderdaad voldoet aan de wettelijke minimumvereisten is dus afhankelijk van de uitleg die wordt gegeven aan wat wordt gezien als voldoende deskundig. Het antwoord op die vraag wordt allereerst gegeven door de verantwoordelijke die de FG aanstelt. Maar daarbij moet het natuurlijk niet blijven, al was het maar omdat niet kan worden uitgesloten dat de verantwoordelijke over deskundigheid en onafhankelijkheid andere opvattingen heeft dan vanuit het oogpunt van gegevensbescherming wenselijk of nodig is. Er is daarom veel voor te zeggen om een stelsel te ontwikkelen waarbinnen de aanstelling van een FG kan worden getoetst.

Wie zouden zo een stelsel moeten ontwikkelen? Voor de hand ligt dat een beroepsorganisatie van FG's zich daartoe zet. Een organisatie die het dichtst daarbij in de buurt komt is het Nederlands Genootschap van Functionarissen voor de Gegevensbescherming of NGFG. Maar ook kan worden gedacht aan de Vereniging van Com-

* Gerrit-Jan Zwenne is hoogleraar recht en de informatiemaatschappij aan de Universiteit Leiden en advocaat bij Brinkhof in Amsterdam. Hij verzorgt een handvol cursussen privacy en gegevensbeschermingsrecht, maar bij geen daarvan suggereert hij dat de cursist na het volgen daarvan aanspraak kan maken op de een of andere titel.

1 Het is inderdaad niet politiek correct maar in deze korte tekst verwijs ik consistent met een mannelijk verwijswoord terug naar termen die zowel op mannelijke als vrouwelijke personen kunnen duiden. Dit omdat de wetgever dat nou eenmaal ook zo doet en ook omdat constructies als 'hij/zij' of 'zijn/haar' niet bevorderlijk zijn voor de leesbaarheid.

2 In de reclame-uitingen voor enkele DPO-cursussen wordt wel gesuggereerd dat de DPO in 2018 voor alle verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers verplicht is. Over de kwaliteit van deze cursussen zijn er, in het licht van het bepaalde in art. 37 lid 1 onderdeel a-c AVG, wel enige twijfels.

3 Art. 63 lid 1 en 2 Wet bescherming persoonsgegevens.

4 Art. 37 lid 5 AVG: De functionaris voor gegevensbescherming wordt aangewezen op grond van zijn professionele kwaliteiten en, in het bijzonder, zijn deskundigheid op het gebied van de wetgeving en de praktijk inzake gegevensbescherming en zijn vermogen de hem opgedragen taken te vervullen.

5 Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 29, 183-185.

pliance Professionals. Voorstelbaar is dat het genootschap, of zo een andere beroepsorganisatie, de wettelijke minimumvereisten uitwerkt tot een toetsingskader en dat vervolgens gebruikt om te beoordelen of iemand kan worden aangemerkt als FG.

In het verleden lijkt het NGFG wel te hebben geprobeerd te komen tot een 'kennisprofiel voor de FG', maar voor zover dat uit openbare bronnen kan worden opgemaakt lijkt dat initiatief niet veel verder gekomen te zijn dan een presentatie en een inleidende notitie.⁶ Wellicht dat de inwerkingtreding van de verordening, en de genomen betekenis van de FG daarin, voor het genootschap voldoende redenen zijn om de volgende stap te zetten en werk te maken van het waarborgen van de kwaliteit van de aangesloten FG's.⁷

In aanvulling daarop zijn er nog andere mogelijkheden om op niet al te lange termijn te komen tot een stelsel waarin de kwaliteit van de FG wordt gewaarborgd. In de wet staat dat de FG moet worden aangemeld bij het College,⁸ dat een register bijhoudt van aangemelde FG's.⁹ Een welhaast vanzelfsprekende gedachte is dan dat de toezichthouder pas een aanmelding accepteert, en iemand in het FG-register opneemt, als er bij die aanmelding informatie is verstrekt waaruit blijkt dat er is voldaan aan de wettelijke deskundigheids- en onafhankelijkheidsvereisten. Uiteraard moet de aanmelding dan wel periodiek onder dezelfde voorwaarden worden verlengd.

Als het NGFG, of een andere relevante beroepsorganisatie, erin slaagt om zelf een overtuigend beoordelingsstelsel op te zetten, kan de toezichthouder ervoor kiezen om daarvan uit te gaan. Het lidmaatschap van het genootschap of andere beroepsorganisatie is dan voor de toezichthouder in beginsel voldoende om de aanmelding te accepteren. De toezichthouder moet daarvoor dan beleidsregels opstellen voor de aanmelding van FG's.

Van het NGFG en andere beroepsorganisaties wordt meer verlangd. Zij moeten een beoordelingssystematiek ontwikkelen met toetsbare criteria, een beslisprocedure, bezwaarmogelijkheden enz. Dat lijkt evenwel niet te veel gevraagd omdat hun toegevoegde waarde voor de leden overeenkomstig toeneemt en het daarom voor hen niet heel lastig kan zijn om de eventuele kosten ervan door te berekenen aan de leden die daarvan gebruikmaken.¹⁰ En daarbij past dit natuurlijk bij uitstek in de doelstelling van de beroepsorganisaties om de kwaliteit en integriteit van de beroepsuitoefening door de leden te waarborgen.

De praktijk zal dan uitwijzen in hoeverre kwalificaties als 'Gecertificeerd FG' of 'Certified DPO' bij dit alles betekenis gaan hebben.

6 In de zoekresultaten van de in de tweede alinea genoemde internetzoekactie vinden we ook een presentatie en een korte notitie, beide met de titel *Opleiding voor de FG. Uitgangspunten van de NGFG en Stappenplan voor de FG*, 13/14 september 2006.

7 De Vereniging van Compliance Professionals (afgekort: VCO) heeft op haar website een beroepscompetentieprofiel beschikbaar gesteld dat met enige moeite wellicht kan worden gebruikt om te komen tot zo een beoordelingskader voor FG's.

8 Het is mij niet ontgaan dat het College bescherming persoonsgegevens, overeenkomstig art. 51 lid 4 Wbp, in het maatschappelijk verkeer wordt aangeduid als Autoriteit Persoonsgegevens. Echter, in de wet zelf wordt de toezichthouder nog onverkort aangeduid als het College. Daarom gebruik in deze context toch maar de term 'het College'.

9 Art. 63 lid 3 Wbp.

10 Uiteindelijk komen die kosten natuurlijk te liggen bij de verantwoordelijken, en onder de verordening bij de verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers, die een FG aanwijzen.